

Aktuální otázky soudobého útočného boje

Redakčně upravený obsah článku plukovníka A. F. Bulatova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 11/1984.

Historické zkušenosti svědčí o tom, že kvantita a kvalita výzbroje vojsk, úroveň palebné a úderné síly, manévrovost útvarů a svazků, stupeň jejich bojového sladění a vycvičení vojsk jsou materiálním základem, těmi objektivními faktory, které bezprostředně ovlivňují přípravu a vedení útočného boje. Současně s tím se útočný boj jako dvoustranný proces rozvíjí také z hlediska změn v technickém vybavení vojsk nepřítelů a jeho názorů na obranu.

K dosažení převahy nad státy Varšavské smlouvy v konvenčních zbraních přilajly řídící orgány NATO dlouhodobý program výstavby ozbrojených sil paktu, který kromě jiného předpokládá vyzbrojení vojsk vysoce přesnými zbraněmi a modernizaci současných vzorů, rozvoj komplexních automatizovaných systémů průzkumu i velení vojskům, řízení zbraní atd. Hlavní pozornost věnují zvýšení palebného působení a schopnosti přesného ničení pro-

tivníka nazávisle na vzdálenosti jeho rozmístění, podstatnému zvětšení možností vojsk při řešení hlubokého palebného ničení a současnému snížení potřeb sil a prostředků k ničení objektů.

Je pochopitelné, že tyto válečné přípravy nemohou zůstat z naší strany bez odvěty. Jsou uskutečňována opatření k tomu, aby agresivní kruhy imperialismu nedosáhly převahy nad SSSR i v **konvenčních druhích výzbroje**. Jsou zdokonalovány takticko-technické parametry tanků, dělostřeleckých systémů, minometů, letounů i vrtulníků, dalších druhů výzbroje a bojové techniky. Zvyšují se jejich možnosti, zvětšuje se mohutnost, délka i přesnost palby, manévrovost, spolehlivost a odolnost. Je automatizováno řízení palby a její manévry. To zvyšuje efektivnost zbraní, spolehlivost ničení pozemních, vzdušných a dalších cílů.

Současně se zdokonalováním výzbroje a organizační struktury svazků a útvarů hledají obě strany nejefektivnější způsoby jejich bojového použití. Kromě jiného se to projevuje také v rozpracovávání nových operačně taktických koncepcí. Např. velení americké armády předpokládá vytvořit u sboru (divize) jednotnou kombinovanou vzdušnou a pozemní obranu. Má zahrnovat nepřetržitě hluboké ničení bojových sestav útočníka v pásmu bojového působení před předním okrajem, aktivní činnost vojsk v zabezpečovacím pásmu k za-

jištění rozvinování hlavních sil, činnost v hlavním rájónu obrany sboru (divize), obranu týlového prostoru, činnost záloh při podpoře hlavních sil.

Za nejdůležitější prvek obrany považují hlavní rájón, ve kterém je rozmístěna většina sil. V rámci tohoto rájónu sboru (divize), který má hloubku 20–50 (10–25) km, jsou rozmístěny divize (brigády) prvního sledu. Zkušenosti ze cvičení vojsk NATO potvrzují, že divize brání pásmo široké 30–60 a brigáda 15–20 km. V týlovém prostoru jsou rozmístěny zálohy a ji-

né prvky bojové sestavy armádního sboru (divize) a jejich týlové útvary (jednotky). Hloubka týlového prostoru armádního sboru je 40–90 a divize 10–15 km. Celková hloubka obrany divize dosahuje 25–50 km a sboru 60–120 km.

Základem kombinované vzdušné a pozemní obrany je ničení útočníka taktickým a vojskovým letectvem, i raketami i polním dělostřelectvem v hloubce, dále činností taktických manévrovacích skupin a jednotek speciálního určení v jeho týlu. Každý stupeň velení má určeny konkrétní úkoly k palebnému ničení. Pro prapory jsou to prapory prvního sledu protivníka (hloubka do 15 km) a pro divize — pluky druhého sledu (do 70 km).

Za nejdůležitější faktor zvýšení protitankové odolnosti obrany považují sladěné použití všech prostředků boje s tanky. Podle názoru amerických odborníků bude v soudobém boji do 30 % tanků ničeno tanky, 30 % pozemními PTRS, 20 % vojskovým letectvem, 8 % polními dělostřelci-

tvem, 12 % ručními zbraněmi a protitankovými minami.

Polní řád americké armády uvádí, že hlavním cílem kombinované vzdušné a pozemní obrany není udržení terénu, ale zničení útočníka současným působením proti jeho prvnímu i druhému sledu. Obrana je vedena obrannou a útočnou činností, v jejíž průběhu jednotlivé jednotky, útvary a svazky mohou bránit určené terény (objekty), vést palebné údery, boj na zdrženou a útočný boj. Zvláštní pozornost je věnována uskutečňování rychlého manévru silami a prostředky na nebezpečné směry s cílem nedopustit, aby protivník vytvořil rozhodující převahu.

Součástí soudobé obrany je aktivní radioelektronický boj, který velení NATO považuje za velmi rozhodnou formu boje, s cílem dezorganizovat velení vojskům a řízení zbraní. Je veden svazky a koordinovanou činností sil a prostředků REB pozemních vojsk a taktického letectva ke snížení bojových možností protistojícího protivníka na 50 %.

Vyzbrojením vojsk vysoce přesnými zbraněmi a jinými novými prostředky ozbrojeného zápasu, změnou v charakteru obranné činnosti vzniká řada problémů v oblasti teorie přípravy a vedení útočného boje. Mezi neaktuálnější patří zvýšení efektivity palebného ničení nepřítel, hledání racionálnějších způsobů jeho ničení, narůstání úsilí v průběhu boje, boj se vzdušným nepřítelem, jeho zálohami atd.

V soudobých podmínkách má vzrůstající úlohu palebný faktor. Nejvíce se vztahuje k útočnému boji. Jeho úspěch závisí především na **efektivnosti palebného ničení protivníka**, na vybojování a udržení palebné převahy nad ním.

Praxe dvou světových válek potvrdila výjimečnou důležitost dosažení současného palebného ničení vojsk v obraně do maximálně možné hloubky. Přesně organizovaný dělostřelecký a letecký útok v řadě útočných operací umožnil ihned oslabit nepřítel na rozhodujících směrech, vybojovat palebnou převahu, ztížit mu manévr zálohami, omezit a ztížit přípravu a vedení protiztečí, narušit velení a zabezpečení vojsk a tím podstatně snížit pevnost obrany.

Avšak i v druhé světové válce se projevil výrazný nedostatek dalekonosných palebných a úderných prostředků k současnému mohutnému palebnému působení do celé hloubky sestavy protistojících vojsk. Z 250–300 děl a minometů, které byly

soustředěny na 1 km úseku průlomu, tvořily 40–60 % minomety a plukovní děla malé ráže (76–82 mm). Ty neměly dostatečnou mohutnost palby a mohly ji vést maximálně do hloubky prvního postavení (2–3 km). To předurčovalo použití především metody postupného ničení nepřítel v obraně. V období dělostřelecké přípravy útoku měla palba dělostřelctva podle hloubky tento poměr: na první postavení 15–20 %, na druhé postavení 25–30 % a na třetí 15–20 %. Z toho vyplývá, že objekty v hloubce nepřátelské obrany i v hlavním pásmu byly se zahájením boje ničeny jen částečně.

Letectvo také nemohlo zcela plnit úkoly spolehlivého umlčení nepřítel v hloubce, protože nemělo ve své sestavě dostatečný podíl bombardovacích letounů a nedostávalo se mu dostatečně mohutných prostředků ničení.

Útočník, s cílem nahradit nedostávající se palebné možnosti, byl nucen soustředit značné množství vojsk v úzkých pásmech a tím vytvářet velice kompaktní úderná uskupení. Nedostatečná hloubka umlčení obrany se ihned projevila na tempu průlomu. Spolehlivé umlčení první postavení útočící pěchoty a tanky prolomily většinou poměrně rychle, když byla ztížena podporována palebným valem. Avšak při postupu k druhému a zvláště k třetímu postavení prudce vzrostl palebný odpor nepřítel vedením častějších a silnějších

šich protiztečů. Sovětská vojska přibližně 90 % protiztečů odrážela za prvním postavením, kde zálohy nepříteli nebyly spolehlivě umlčeny palbou. Vznikla situace vynucovala předčasně zasazovat do boje druhé sledy, zálohy a k dokončení průlomu hlavního pásma obrany bylo nutné využít rychlé skupiny armád a dokonce i frontů.

V soudobých podmínkách ještě více vzrostla objektivní nutnost spolehlivého umlčení nepřátelské obrany do celé její hloubky. Je to způsobeno tím, že zejména v týlu jsou rozmístovány hlavní taktické prostředky jaderného napadení, pozemní průzkumné a palebné systémy, letectvo, včetně bitevních vrtulníků, dalekonosných prostředků k vedení salvové palby, vysoce pohyblivých záloh, míst velení, prostředků REB a dalších důležitých objektů nepříteli. Bez jejich zničení (umlčení) není možné v současné době počítat s uskutečněním úspěšného průlomu.

Je to podmíněno především výrazně zvýšenou efektivností všech palebných a úderných prostředků. Jestliže v letech druhé světové války nepřevyšovalo střední procento zásahů leteckých pum 7 %, pak v současné době při více než 1500 praktických odpáleních řízených raket Maverick, které mají televizní systém navedení, zvýšila se pravděpodobnost zničení cíle na 85 %, přičemž 80 % z nich dopadlo přímo na cíl. Ze zhodnocení zahraničních vojenských odborníků vyplývá, že americký bitevní vrtulník AH-64A, vyzbrojený 16 PTRS Hellfire může za jeden vzlet zničit až 6 tanků a poměr vyřazených tanků a zničených vrtulníků je v průměru 12:1. Je pochopitelné, že tyto propočty v reálných bojových podmínkách nebudou tak výrazné, avšak prudký nárůst přesnosti zásahů těchto prostředků bude tím faktorem, se kterým bude nutné počítat při organizaci útočného boje.

Ještě větší možnosti při ničení útočících vojsk mají průzkumné a palebné systémy nepříteli. Prostředky typu Assault Breaker mohou za jednu hodinu odpálit 40 raket a každá raketa může vyřadit tankovou rotu.

Po zavedení vysoce přesných zbraní do armád NATO značně vzrostly požadavky na včasné umlčení jeho dalekonosných palebných prostředků. Je nutné, aby byly ničeny jak do zahájení, tak i v průběhu přesunu útočníka na čáru přechodu ke zteči.

V současné době je nutné včas a spolehlivě umlčovat tanky a protitankové prostředky pro blízký boj. Podle hodnocení amerických odborníků bylo v letech druhé světové války k zasažení nepohyblivého tanku na vzdálenost 1500 m zapotřebí, aby

střední tank vystřelil 13 nábojů a dnes jen jeden vystřel. O efektivnosti PTRS svědčí ten fakt, že na jejich podíl při ničení izraelských tanků na egyptské frontě v roce 1973 připadala celá polovina, i když tvořily jen 11 % všech protitankových prostředků u vojsk.

Do určité míry narůstá i množství cílů. Zároveň s jadernými prostředky a místy velení jsou na první místo řazeny systémy vysoce přesných zbraní nepříteli. Předstihující úder jsou zvláště nutné k zničení průzkumných a palebných systémů, které mohou zjišťovat a ničit objekty bezmála v reálném čase.

Další zdokonalování vyžadují způsob bojového použití dělostřelectva. V letech Velké vlastenecké války na omezené ploše v blízkosti předního okraje obrany nepříteli bylo někdy soustředěno značné uskupení dělostřelectva, které dlouhou dobu vedlo palbu bez změny palebných postavění. V soudobých podmínkách takový způsob činnosti dělostřelectva je nepřijatelný, protože radiolokátory ke zjišťování střelících dělostřeleckých baterií a automatizované systémy řízení palby umožňují nepříteli zjistit prakticky všechna děla a minomety ihned po prvním výstřelu a okamžitě na ně zahájit palbu. V armádách států NATO je např. problematická zvyšování odolnosti dělostřelectva řešena nejen pancéřováním dělostřelectva, ale také rozptýlením baterií a častější změnou palebných postavění. Ze zkušeností cvičení vyplývá, že dělostřeleckým bateriím, kromě hlavních postavění, jsou určována i záložní postavění. Jejich změnu baterie uskutečňují po splnění jednoho až dvou palebných úkolů. Zahraniční vojenští odborníci počítají také s tím, že po vyzbrojení dělostřelectva řízenými (samonaváděcími) střelami bude možné přejít od tradiční palby dělostřeleckými oddíly a bateriemi k plnění úkolů palebnými četami i jednotlivými děly. Ve spojitosti s tím není nutné vytvářet mohutná uskupení a princip hromadění se bude vyznačovat především soustředěním a manévrem palby vysoce přesných a dalekonosných prostředků ničení.

Současně s tím neustálé zvyšování mobility a ochrany dělostřelectva bránících se vojsk NATO značně zvyšuje problém protibaterijní činnosti. Zvyšují se také požadavky na včasnost a spolehlivost ničení těchto prostředků, protože v zásadě bude dělostřelectvo schopné používat jadernou municí a ničit cíle prvním výstřelem při vedení palby řízenými střelami. Samohybné dělostřelectvo může za 1–2 minuty opustit palebná postavění a tím zabránit jeho zničení. Proto ničení dělostřeleckých baterií nepříteli je nutné zahájit

dříve než opustí palebná postavení a vést palbu tak, aby úkoly byly splněny v nejkratší možné době. K zamezení vyjití dělostřelectva zpod úderu zahraniční odborníci doporučují první salvu uskutečnit kazetovou municí, která je vybavena protitankovými minami. Umlčení dělostřeleckých baterií musí být ukončeno do příchodu útočících vojsk k prostoru jejich dosahu.

V průběhu palebné přípravy zteče je nutné ničit i tanky a protitankové prostředky, které zaujímají bojová postavení na předním okraji a v blízké hloubce. Tento úkol plní nejdříve síla a prostředky určené plánem palebného ničení, včetně vyčleněných prostředků pro přímou střelbu. Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrdily vysokou efektivnost ničení protitankových prostředků přímou střelbou. K tomu bylo použito na 1 km úseku průlomu 15 až 50 děl. Důležitý význam měl včas organizovaný průzkum cílů, přesné určení prvků pro střelbu a utajené zaujetí palebných postavení. K ničení tanků a protitankových prostředků v lokálních válkách posledních let byly použity bitevní vrtulníky, tanky, BVP, protitanková děla, PTRS a další zbraně.

Úkol vybojování palebné převahy nad nepřítelem v obraně není omezena jen na zničení (umlčení) palebných a úderných prostředků. V soudobých podmínkách je nemyslitelný bez aktivního a nepřetržitěho radioelektronického umlčení systému řízení palby, použití dýmu k oslepení nepřítele, vedení boje s prostředky dělostřeleckého průzkumu a dalších opatření.

Použití nepřátelských vysoce přesných zbraní **ovlivní i způsoby přechodu vojsk k útoku**. Jestliže v minulosti zahajovaly střelecké divize útok většinou z výchozích prostorů, které zaujímaly v přímém dotyku s nepřítelem, pak v soudobých podmínkách soustředování značných sil v omezeném prostoru a na krátkou vzdálenost od nepřítele je mimořádně nebezpečné, a to nejen při použití jaderných, ale i nových druhů konvenčních zbraní. Proto útok po přesunu z hloubky bude nejvíce používaným způsobem činnosti. Ve výchozím prostoru je účelné svazek (útvary) rozmístit rozptýleně na takovou vzdálenost, která zajišťuje bezpečnost vojsk před palbou dělostřelectva nepřítele, a organizovat další opatření k jejich odolnosti. Mezi ně můžeme zařadit využití přirozených terénních tvarů, noční dobu, omezenou viditelnost, zadymovací prostředky, vytváření klamných uskupení vojsk, zaměrnou jejich činnost na vedlejší směr atd.

Ke snížení zranitelnosti útvarů (jednotek) v období jejich přesunu na čáru přechodu ke zteči, kromě včasného zničení dalekonosných palebných prostředků a uskutečnění maskovacích opatření, má prvořadý význam zkrácení doby na přesun. Toho může být dosaženo zvětšením rychlosti přesunu, počtu os, jejich dovednou volbou, dokonalou přípravou a organizací pořádkové služby.

Jedním ze složitých problémů útoku po přesunu z hloubky je překonávání zátarasů, zřizovaných prostředky minování na dálku. Přitom miny, používané při minování na dálku, jsou vybavené nekontaktními a proti výbuchu odolnými rozněkovači, které mohou být aktivovány pod profilem celého tanku. Proto technika, vybavená kolejovými traly, nemůže vždy překonávat tyto zátarasy a využití táhlych náloží nezabezpečí zřízení průchodu v potřebné šířce.

V souvislosti s tím nabývá na prvořadém významu ženění průzkum, stanovení hranic minového pole, jeho obejití nebo překonání s využitím různých prostředků odminování. Zahraniční odborníci zkoumají možnosti zkonstruování nových typů tralů a dokonalejších systémů odminování.

Zároveň s vedením útoku po přesunu z hloubky si uchovává svůj význam přechod do útoku z přímého dotyku s nepřítelem.

V těchto podmínkách má ještě větší význam uskutečnění celého komplexu opatření k zajištění odolnosti vojsk a zkrácení doby jejich přípravy k útoku. Bojová sestava může být vytvořena v daném případě v průběhu palebné přípravy zteče manévrem útvaru podél fronty a jejich přesunem z hloubky. Taková činnost vyžaduje dokonalou organizaci a spolehlivé velení. Zvýšení odolnosti vojsk napomůže organizace boje s průzkumem nepřítele. K úspěšnému plnění tohoto úkolu je především nutné včas zjistit rozmístění technických prostředků průzkumu obránce, stanovit jejich slabá místa, aby vojska v útoku mohla v potřebnou dobu hromadným působením palebných prostředků a prostředků REB ničit je nebo znemožnit jejich práci.

Porovnáme-li zkušenosti z Velké vlastenecké války, **značně se změnilly podmínky zničení nepřítele, který brání hlavní pásmo obrany (hlavní rajón)**. Útočící vojska v minulé válce byla nucena prolomovat zřetelně vyjádřenou poziční obranu. Úzká pásma útoku střeleckých divizí (1,5–2 kilometry), husté bojové sestavy (6–8 střeleckých praporů, 20–30 tanků a SHD na 1 km fronty), dělostřelecká podpora

palebným valem, která byla podmíněna budováním souvislých obranných postavění, předurčovaly metodické rozvíjení zteče při udržování těsné spojitosti mezi jednotkami, útvary a svazky. Manévr útvary (jednotkami) v počátečním období útoku byl v podstatě nemožný.

V současné době palebná síla a pohyblivost vojsk dodávají útočnému boji výsoce manévrový charakter. Činnost vševojskových svazků nemusí mít charakter postupného boje o obranné čáry a postavení. Má neobyčejně dynamický charakter, boj bude veden na celé řadě směrů, do různé hloubky a různými i rychle se měnícími způsoby činnosti.

Ve spojitosti s velkým rozptýlením a pohyblivostí obrany, možností jejího spolehlivého umlčení, bude se útok skládat z celé série ztečí, které se budou střídat s činností jednotek při odrážení protiztečí nepřítelů, s manévrem a hlubokým průlomem obrany do jeho týlu. Hloubka útoku bude určována rozsahem objektu, na který vojska útočí — bojovým postavením nebo opěrným bodem. Po jejich obsazení budou mít jednotky možnost svinout se do předbojové sestavy a rozhodně postupovat dopředu.

V závislosti na charakteru nepřátelské obrany, stupni jejího umlčení palbou a průchodnosti terénu mohou motostřelecké jednotky provádět zteč pěšky nebo na BVP (OT). Vysoká tempa útoku neumožňují nepříteli uskutečňovat manévr silami a prostředky, zaujmát obranu na dalších bojových postaveních a organizovaně vést protizteče. Nerovnoměrný postup útočníka, nesouvislá fronta a značné množství mezer vytvářejí předpoklady k širokému použití obchvatů, obejítí, vysazení vzdušných výsadků, vyslání předsunutých a dalších odřadů i vedení úderů na nepřítele z různých směrů. Dříve bylo možno těchto způsobů činnosti vojsk používat jen při rozvíjení útoku v hloubce.

Změněné podmínky vedení útoku vyžadují použití odpovídajících metod jeho palebné podpory. Dřívější metody (palebný val a dále postupné soustřeďování palby), které si uchovávají svůj význam, neodpovídají již v plné míře způsobům činnosti útočníka. S cílem zbavit nepřítele možnosti manévru silami a prostředky podél fronty a z hloubky je potřebné současné vedení palby v širokém pásmu, dále na zálohy v prostorech rozmístění a na osách přesunu. Úspěch útoku v současné době je možný jen za podmínky vedení nepřetržitěho palebného působení na systémy výsoce přesných zbraní a palebné prostředky nepřítele, rozmístěné v hloubce, které

jsou bezprostředně před útočníkem. Vznášející tempo postupu (zvláště za útoku bez sesednutí) a vysoká efektivnost palebných prostředků v obraně vyžaduje jejich zničení v co nejkratší době.

Tak jako v minulé válce, hlavním prostředkem palebné podpory útoku je dělostřelectvo. Současně s tím po zavedení soudobých zbraní, má při plnění tohoto úkolu stále větší úlohu frontové a vojskové letectvo.

V lokálních válkách k ničení cílů, které bezprostředně bránily postupu vojsk, se dobře osvědčily bitevní vrtníky. Rozmísťují se nedaleko od útvarů (jednotek), které podporují, a mohou rychle zasáhnout v potřebném prostoru. Jejich palubní výzbroj zabezpečuje vedení mířených úderů na objekty v bezprostřední blízkosti útočníka a efektivní ničení nechráněných obrněných cílů. Proto v útoku jsou vrtníky používány zpravidla k ničení tanků, bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů. Za výhodných podmínek, s využitím mezer v bojových sestavách nepřítele a profilu terénu, mohou skryté pronikat do hloubky jeho rozmístění.

Hlavním způsobem palebné podpory zteče a palebného doprovodu vojsk útočících v hloubce nepřátelské obrany bude nepřetržitě vedení mohutných a nenadálých raketových, dělostřeleckých a leteckých úderů na široké frontě a do celé hloubky bojové sestavy obránce s rozhodným jejich soustředěním k umlčování a zničení nejdůležitějších objektů.

Dovedné narůstání bojového úsilí je důležitým faktorem rozvíjení útoku ve vysokých tempách a do velké hloubky což, názorně potvrzují zkušenosti z válek. Současně s tím prostředky a způsoby splnění tohoto úkolu v souladu s obnovením technického vybavení vojsk se neustále mění.

V minulé válce bylo v podstatě jediným způsobem rozvíjení včasné zasazení druhého sledu (zálohy) do boje za podpory dělostřelectva a letectva. K ovládnutí prvního postavení obrany nepřítele byly zpravidla zasazovány nejen praporeční, ale i plukovní zálohy a v průběhu průlomu druhého a třetího postavení — druhé sledy divízi a sborů.

V současné době způsoby narůstání bojového úsilí se dále rozvíjejí v souladu s podstatnými změnami podmínek boje.

1. V soudobé obraně se výrazně neprojevují postavení a čáry, které by bylo nutné prolamovat a včas plánovat zasazení do boje druhých sledů (záloh).

2. Zálohy vojsk v útoku jsou vystaveny prvnímu úderu průzkumných a palebných systémů, taktického a vojskového letectva,

dalekonosného dělostřelectva a prostředků minování na dálku obránce, což značně zvýšilo jejich zranitelnost.

3. K zamezení přisunu druhých sledů (záloh) na bojiště plánuje nepřítel široce využívat vzdušné výsadky, diverzní průzkumné skupiny, taktické manévrovací (přepadové) skupiny.

Všechno to vyžaduje rozpracování racionální struktury druhých sledů (záloh), spolehlivějšího palebného zabezpečení jejich zasazení do boje, nepřetržitě protivzdušné obrany a uskutečnění celého komplexu opatření bojového zabezpečení.

V letech Velké vlastenecké války byly získány bohaté zkušenosti z pružného řešení vytváření bojové sestavy vševojskových svazků a útvarů do sledů podle konkrétní situace. Je zřejmé, že i v současných podmínkách budeme používat různé členění bojové sestavy do jednoho i dvou sledů. Je důležité, aby její členění nesnižovalo bojovou sílu prvních sledů a svazky a útvary v záloze neměly zbytečné ztráty před jejich zasazením do boje.

Zvýšení odolnosti druhých sledů (záloh) může napomáhat jejich rozptýlené rozmístění v prostorech, které mají dostatek přirozených masek a úkrytů, rychlé a utajené přemístění (skoky) z jednoho úkrytu do druhého a využití velkého množství os přesunu, vybíraných v nížinách, údolích řek atd.

Je velmi důležité nedopustit použití druhých sledů, které se přesunují na čáru zasazení do boje, k boji s vysazenými vzdušnými výsadky. Je účelné ničit je údery letectva, palbou dělostřelectva a ztečí útvarů, které neplní v dané době jiné úkoly.

V minulosti byly druhé sledy (zálohy) zasazovány do boje většinou tam, kde se útok úspěšně rozvíjel a kde narůstání úsilí zásadně změnilo situaci ve prospěch útočníka. V soudobých podmínkách to nebude vždy možné. Již po zahájení útoku se obránce bude snažit s využitím manévru zbavit útočníka převahy sil a prostředků na směru hlavního úderu. V tomto případě může být výhodnější k rozvíjení úspěchu zasadit druhý sled (zálohu) do boje tam, kde je obrana nepřítelů slabší. Je pochybitelné, že splnění bojového úkolu z neplánované čáry bude značně složité a vyžaduje dokonalou organizaci; je ovšem nutné být připraven i na takovou variantu.

V současné době je v útočném boji více možností k narůstání úsilí s využitím manévru útvarů prvního sledu z jednoho směru na druhý. V minulé válce, kdy vojska útočila na souvislou pozici obranu v pěší sestavě, byl tento způsob používán málo. Nyní vševojskové svazky, vyzbrojené obrněnými vozidly, jsou schopny široce

manévrovat na bojišti, a to nejen zálohami, ale i útvary prvního sledu. Kromě toho, za útoku na pohyblivou a nesouvislou obranu mohou vzniknout podmínky k přenesení úderu z jednoho úseku na druhý poměrně častěji. Proto v průběhu útoku, v závislosti na vzniklé situaci, je nutné směřleji využívat manévru útvarů prvního sledu a včas je usměrňovat na ty směry, kde mohou dosáhnout největšího úspěchu.

Po zavedení soudobých zbraní zvětšují se možnosti útočníka v narůstání úsilí vedením mohutných palebných úderů na nej důležitější objekty v obraně. To umožní v krátké době dosáhnout efektivního ničení nepřítelů do značné hloubky a tím změnit situaci ve svůj prospěch.

Současně s tím je nutné počítat, že výsledkem narůstání úsilí bude výraznější, jestliže palebné ničení nepřítelů vedené do značné hloubky bude spojeno s vysazením vzdušných výsadků a s činností předsumutých odřadů. Vzdušné výsadky, vysazované z vrtulníků v hloubce obrany bezprostředně za palebnými údery, mohou rychleji využít jejich výsledků než pozemní vojska, obsadit důležité prostory, komunikační uzly, přepravy přes vodní překážky, bránit přisunu záloh a tím napomáhat zvyšování tempa útoku.

Sladěné použití vzdušných výsadků, předsumutých odřadů a dalších uskupení, které působí v odtržení od hlavních sil, zabezpečí rozdělení obrany, ztíží nepříteli uskutečnění manévru vojsky a palbou, zkomplikuje velení svazkům a útvarům.

Novým způsobem bude uskutečňován také **boj se zálohami obránce**, který se v minulosti projevovat většinou ve formě odrážení protizteče. Při přechodu záloh do obrany v hloubce bylo uskutečňováno jejich ničení v průběhu průlomu jimi obsazených postavení (čar). Dosáhnout zničení záloh před jejich zasazením do boje nebo zmařit jejich protizteče se útočníku zpravidla nedařilo. Vysvětluje se to nedostatečnou mohutností a neodpovídajícím dosahem prostředků ničení, omezenými možnostmi průzkumných prostředků zjišťovat rozmístění a přesun záloh.

Použití vysoce účinných prostředků průzkumu, ničení a radioelektronického boje v současné době umožňuje zamezit nebo zastavit přesun záloh, zmařit jejich protizteče nebo oslabit sílu úderu. Zálohy nepřítelů mohou být ničeny údery raketových vojsk, letectva a palbou dělostřelectva. Důležitou úlohu v boji s nimi budou mít také vzdušné výsadky a prostředky minování na dálku. K odrážení protiztečí záloh nepřítelů musí velitelé svazků a útvarů přijímat opatření k zesílení vojsk

na nebezpečných směrech a k předejití nepřítele při obsazení výhodné čáry.

V soudobých podmínkách je aktuálním úkolem boj se vzdušným nepřítelem. Je to podmíněno rostoucí úlohou taktického a vojskového letectva, vzdušných výsadkových a výsadkových úderných vojsk armád států NATO k dosažení cílů obrany. Americká divize má např. na jeden boj vyčleněno 100–120 letounových vzletů taktického letectva. Rychle rostou počty vojskového letectva. V „divizi-86“ (USA) je plánována brigáda vojskového letectva (146 vrtulníků, z toho 50 bitevních). Vojskové letectvo sboru má být organizačně začleněno do brigády, která bude mít více než 320 vrtulníků, z toho 90 bitevních.

V podmínkách širokého použití vysoce přesných zbraní u taktického a vojskového letectva nabývají opatření ke snížení efektivity jeho úderů na značném významu pro zvýšení odolnosti útočících vojsk.

Vedení úderů bitevním letectvem na dalekých vzdálenostech (bez jejich vletu do pásma ničení protiletadlových prostředků) z vrtulníky z visu (při jejich nenadálém objevení se z úkrytu jen na několik sekund) ve spojitosti s efektivním REB, podstatně mění podmínky vedení boje se

vzdušným nepřítelem. Značně složitě pro protiletadlové prostředky je ničení letounů — nosičů (vzhledem k velké vzdálenosti čáry odpálení raket) a jimi používaných řízených raket a leteckých pum (v důsledku vysoké rychlosti letu a velmi malého odražečícího povrchu). Neustále narůstá rozsah úkolů vojskového PVO v boji s bezpilotními prostředky různého určení.

Úkol zvyšování efektivity vojskové PVO řeší mnohé armády zvýšením počtů protiletadlových kompletů, které jsou schopny ničit vzdušné cíle na dalekých vzdálenostech i s malým odražečím povrchem, dále značně rozsáhlým použitím prostředků ničení všeobecného určení k ničení letounů a vrtulníků ve vzduchu. Např. v armádách států NATO k boji s nízkoleťícími letouny a vrtulníky mohou být použity perspektivní PTRS, univerzální automatické kanóny BVP, protiletadlová výzbroj tanků, ruční zbraně. Pro tanková děla jsou připravovány speciální protivrtulníkové náboje. Bitevní vrtulníky jsou přizpůsobovány k ničení pomalých létajících přístrojů ve vzduchu. Stíhací letectvo je vybavováno řízenými raketami třídy „vzduch—vzduch“ s velkou délkou střelby. To znamená, že boj se vzdušným nepřítelem se stává vševojskovým úkolem.

Nové zbraně do určité míry ovlivňují také další zásadní otázky soudobého útočného boje. Konkrétně se to vztahuje k otázkám uclnění bojových sestav a zabezpečení jejich odolnosti, uskutečnění principu soustřeďování vojsk v útoku, organizace a udržování nepřetržité součinnosti. Podstatně se mění podmínky práce velitelů a štábů při přípravě útočného bo-

je a ve velení podřízeným útvarům v průběhu jeho vedení. Jako nikdy před tím vzrůstají požadavky i na kvalitu rozhodnutí velitele. Je důležité používat originální, neobvyklé způsoby splnění taktických úkolů, nové metody práce velitelů a štábů při organizaci boje. Tyto otázky si však zasluhují samostatné a hluboké posouzení.